

Ungdomshøring:

Trygghet og kriminalitet i Oslo

Innhold

Sammendrag.....	3
Bakgrunn	4
Metode.....	5
Media.....	8
Skolen.....	10
Hjemme	14
Veien til og fra.....	16
Fritid og ferie.....	18
Ungdoms refleksjoner over forslag på tiltak	20
BUROs avsluttende kommentarer.....	21
Litteratur.....	23

Sammendrag

Ungdom i Oslo mellom 13 og 18 år sier sin mening om ungdom, kriminalitet og trygghet. Hva er kriminalitet og hvor går grensen for hva som greit og ikke? Hvor og hvorfor føler man seg utrygg og hva skal egentlig til for at ungdom skal føle seg trygg i hverdagen? Disse spørsmålene og mange flere, ble diskutert av 50 ungdommer på Rockefeller 8. desember 2011.

De 50 ungdommene fra 11 av 15 bydeler i Oslo brukte en hel skoledag på å diskutere 5 tema som spiller en fremtredende rolle i deres hverdag. Denne rapporten presenterer de unges egne refleksjoner og anbefalinger omkring temaene media, skole, hjemmet, veien til og fra, samt fritid og ferie. Overordnet kan vi se at trygge voksenrelasjoner som ser den enkelte og har ressurser nok til å støtte den enkelte der den har behov, er av særlig betydning for å fremme trygghet.

Opplevelse av trygghet er viktig for ungdom, og bidrar til å hindre at unge blir kriminelle. Dette setter de unge igjen i sammenheng med hvilke miljøer man knytter seg til og trives i. I det store og hele ser vi at gruppen ungdommer som deltok i denne høringen ikke opplever kriminalitet som en særlig tilstedeværende faktor i sine liv. Ungdommene som deltok er i mye større grad opptatt av ungdoms mulighet til deltakelse i samfunnet, og fravær av trygghet. Dette var temaer som er mye nærmere den enkeltes hverdag og som deltakerne fant det lettere å snakke utfyllende om.

Bakgrunn

Kontekst og tema

Ungdoms egne vurderinger i saker som angår dem, anses som viktige av byrådet. Som en del av oppfølgingen av Bystyremelding 2/2010 «Ung i Oslo» ble Barne- og Ungdomsrådet i Oslo (BURO) bedt om å gjennomføre en ungdomshøring med fokus på kriminalitet og trygghet i Oslo. Målet med høringen var å fremme ungdoms egne stemmer og meninger knyttet til deres egne refleksjoner og anbefalinger omkring kriminalitet og trygghet i Oslo.

«Ung i Oslo»-meldingen (2010) og forespørsel fra Byrådsavdeling for eldre og sosiale tjenester, ligger til grunn for ungdomshøringen om kriminalitet og trygghet for ungdom. I samarbeid ble Oslo kommune og BURO enige om at ungdomshøringen i 2011 skulle ha et fokus på ungdoms egne erfaringer med kriminalitet og deres anbefalinger som kan fremme kriminalitetsforebyggende tiltak blant ungdom på ungdoms eget initiativ. I tillegg til å være både offer for kriminalitet og gjerningsperson i enkelte sammenhenger, er ungdom også unge mennesker som har rett til både å bli hørt om, og å kunne bidra til, utformingen av en trygg hverdag. SaLTo¹-sekretariatet har vært viktige samarbeidspartnere gjennom hele prosessen, og bidratt med både kriminalitets-forebyggende og trygghetsfremmende perspektiv.

BURO har samarbeidet med skolene i Oslo, ungdomsklubbene, de lokale ungdomsrådene i bydelene og Sentralt ungdomsråd, medlemsorganisasjonene til BURO, Røde Kors Gatemebling, Universitetet i Oslo ved institutt for kriminologi og rettssosiologi, Barneombudet, SaLTo-sekretariatet og Oslo kommune, særlig ved Byråd for eldre og sosiale tjenester, i ulike faser av prosjektet. Sammen kom ungdommene frem til refleksjoner og forslag til løsninger for å gjøre Oslo til et tryggere sted for ungdom. Som vi vil se har ikke alle utfordringer noen konkret løsning. Camilla R. Dukefos ledet prosjektet sammen med Sigrid Alnes. Administrasjonen og styret til BURO har bidratt i prosessen og arbeidet med høringen.

Målet med høringen

Alle har kunnskap om sin egen hverdag og et av målene med ungdomshøringen var å gjøre denne kunnskapen tilgjengelig for tjenestetilbydere og offentlige myndigheter. Det er viktig at ungdommen selv er med og forteller hvilke tanker de gjør seg rundt disse temaene når kriminalitetsforebygging og trygghets tiltak rettet mot ungdom skal iverksettes. Bestillingen fra Oslo kommune viser at kommunen mener at ungdoms egne meninger og refleksjoner omkring saker som angår dem er viktige, og BURO regner med at kommunen vil prioritere å følge opp ungdommenes forslag som fremkommer i rapporten.

Målgruppe

Til Ungdomshøringen 2011 ble ungdom fra hele Oslo i alderen 13-19 år invitert. Ungdom mellom 13 og 18 år deltok, fra 11 av 15 bydeler. Ungdom deltok ikke som representanter for andre enn seg selv, men deres samlede erfaringer og perspektiver belyser viktige trender og tendenser i ungdomsmiljøet spesielt og i kommunen generelt.

Barne- og ungdomsrådet i Oslo (BURO)

Barne- og ungdomsrådet i Oslo (BURO) er en paraplyorganisasjon for 55 barne- og ungdomsorganisasjoner i Oslo. BURO fremmer engasjement og interessene til barn og unge og våre medlemsorganisasjoner. BURO fremmer barn og unges perspektiver i den offentlige debatt og styrker deres rett til innflytelse og deltakelse på bakgrunn av ungdoms egne råd og anbefalinger.

---

¹ «Oslo kommune og Oslo politidistrikt er hovedsamarbeidspartnere innenfor SaLTo-modellen. Målsettingen med SaLTo er å forebygge barne- og ungdomskriminalitet. SaLTo-sekretariatet ligger i Rusmiddeletaten.» (<http://www.salto.oslo.kommune.no/>, 28.12.11)

Metode

Hva er en ungdomshøring?

En ungdomshøring er en metode som kan brukes for å innhente ungdoms meninger og forståelser av et fenomen eller en sak. Metoden brukes ofte for å hente konkrete innspill til en sak, og Oslo kommune har valgt å ha en fast høring hvert år med et tema som er bydelsovergripende for ungdom i Oslo. På denne måten sikrer Oslo kommune at ungdom blir hørt i saker som angår dem, etter barnekonvensjonens artikkel 12². En ungdomshøring har samme mål som en offentlig høring, man ønsker å kartlegge brukernes interesser og synspunkter slik at disse kan tas hensyn til når beslutninger skal tas og for at deres perspektiver blir inkludert i norsk offentlighet. Metodene er særlig tilrettelagt for målgruppen. I den metodiske delen av rapporten vil vi beskrive dette mer detaljert. Noen spør om en ungdomshøring er representativ. La oss derfor kort her reflektere over representativitet i ungdomshøringer:

Representativitet i ungdomshøringer³

I en ungdomshøring er det som regel et mål å ha en gruppe som kan uttale seg om hva ungdom ønsker på en representativ måte. Det kan være flere tilnærminger når en skal sette sammen en gruppe som klarer å gi uttrykk for hva «ungdom flest» mener. Om man kun vektlegger at man vil ha en gruppe som gjenspeiler befolkningen er et enkelt tilfeldig utvalg sannsynligvis det beste. Velger man ut 100 tilfeldige personer i en by kan man være rimelig sikker på at for eksempel kjønnsfordelingen ikke er langt unna 50-50 og at innvandrerdelen i utvalget er nesten lik den i byen som helhet. Ofte er det imidlertid flere hensyn å ta enn at utvalget bare skal gjenspeile befolkningen som helhet. Et slikt moment kan være at man er interessert i å ha med folk i utvalget som er motivert til å gjøre en stor innsats. Et annet kan være at man vil ha medlemmer som aktivt vil lytte til gruppen de representerer. Dette er hensyn som bedre ivaretas ved å finne representanter gjennom et eller annet system for representativt demokrati.

Rekruttering og deltakere

BURO har et bredt kontaktnett og arbeidet aktivt med sine medlemsorganisasjoner og Røde Kors Gatemegling for å rekruttere til Ungdomshøringen. Gjennom kontakt med skolene, elevrådene, ungdomsrådene, organisasjonene og fritidsklubbene, ble 50 personer mellom 13 og 18 år rekruttert. Ungdom fra 11 av 15 bydeler deltok på arrangementet. Disse bydelene deltok ikke: Frogner, Stovner, Grünerløkka og Sagene.

Fra elevråd deltok 17 personer, 9 personer kom fra ungdomsråd, 20 personer oppgir at de er engasjert i en organisasjon eller idrett på fritida. Resten har ikke registrert seg som aktive på fritida eller i noe organisert organ slik som ungdomsråd eller elevråd. De fleste oppgir at de har hørt om Ungdomshøringa via elevrådet, mens 13 personer har blitt rekruttert via ungdomsrådet, en organisasjon eller fritidsklubben sin. Noen oppgir å ha hørt om arrangementet både fra elevrådet og fra ungdomsrådet.

---

² Den norske oversettelsen av FNs Barnekonvensjon artikkel 12 sier: «1. Partene skal garantere et barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter, retten til fritt å gi uttrykk for disse synspunkter i alle forhold som vedrører barnet, og tillegge barnets synspunkter behørig vekt i samsvar med dets alder og modenhet. 2. For dette formålet skal barnet særlig gis anledning til å bli hørt i enhver rettslig og administrativ saksbehandling som angår barnet, enten direkte eller gjennom en representant eller et eget organ, på en måte som er i samsvar med saksbehandlingsreglene i nasjonal rett. Konvensjonen ble vedtatt av FNs generalforsamling 20. november 1989, og trådte i kraft 2. september 1990. Norge ratifiserte konvensjonen 8. januar 1991, og den trådte i kraft for Norge 7. februar 1991.» (NOU 2011:20, s. 27)

³ Tekst hentet fra Barne- likestillings og inkluderingsdepartementets veileder i arbeid med ungdomsråd (BLD og BURO: 2011, s. 44)

Gjennomføring – gangen i dagen

Deltakende metoder og samtaler i grupper var hovedsakelig metodene som ble benyttet i Ungdomshøringen. Etter en runde med «bli kjent»-leker og en gjennomgang fra hva resultatene av dagens arbeid skulle brukes til, ble hele gruppen på 50 ungdommer og 10 voksne tilretteleggere enige om rammer for dagen og regler alle måtte forholde seg til.

For å legge et grunnlag for at ungdommene skulle kunne gjøre seg opp meninger, både om egne og andres opplevelser og holdninger, startet vi med en felles øvelse som vi kaller «meningsstreken». Her står alle på en rekke og man må forholde seg til utsagn som man enten er enig eller uenig med. Hensikten med denne øvelsen er både for at deltakerne skal bli kjent med hverandre, øve seg på å ta et standpunkt, si sine meninger om en sak og lytte til andres argumentasjonsrekke. På denne måten blir det lettere for ungdommene å gjøre seg opp en mening om en sak ved en senere diskusjon. Noen av utsagnene ungdommene måtte ta stilling til var:

- Du kan se på en person om han eller hun er kriminell
- Det er trygt å gå i parken midt på natta når det er lyst der
- Narkomane er kriminelle
- En kriminell person er en ond person

Barneombud Reidar Hjermann kom og snakket en time med deltakerne. I hans regi ble det diskutert hvilke arenaer ungdom kan delta på og i, og mange av ungdommene var interessert i å diskutere prinsippet om rettigheter knyttet til alder, ansvar og modenhet. BURO anser at det også er i Barneombudets interesse hvilke resultater som kommer ut av en slik ungdomshøring, både metodisk og for å kunne bruke ungdommenes egne refleksjoner omkring egen hverdagsforståelse i sitt arbeid med å støtte unges behov.

Etter barneombudets innledning ble ungdommene delt inn i fem mindre grupper som arbeidet sammen resten av dagen. Kartleggingsfasen besto av en bli-kjent-runde på bordene og en gjennomgang av hvor og når den enkelte føler seg trygg eller utrygg i sin hverdag. Ved å bruke en illustrasjon av mennesker som sitter i et tre, valgte den enkelte en eller flere personer han eller hun kunne identifisere seg med i ulike situasjoner. Målet med øvelsen er at den enkelte skal beskrive hva som virker inn på hvordan han eller hun velger å handle i ulike situasjoner og hvilke følelser og faktorer som spiller inn (se Figur 1). Denne delen av arbeidet la grunnen for videre refleksjoner omkring egen hverdag og opplevelse av trygghet, sikkerhet og kriminalitet, og er tidvis referert til av ungdommene i det videre arbeidet. I denne rapporten er dette inkludert i ungdommenes refleksjoner omkring de ulike temaene som er diskutert.

Videre arbeidet man i grupper med de ulike temaene «Media», «Skole», «Veien til og fra», «Hjemme» og «Ferie/fritid». Gruppene la selv opp til diskusjon omkring de ulike temaene fasilitert av de to voksenpersonene på hver gruppe. Til slutt skulle alle gruppene presentere følgende problemstillinger fra sitt samlede gruppearbeid:

- Hva kan ungdom selv gjøre for å skape et tryggere Oslo?
- Hva kan voksne gjøre for å skape et tryggere Oslo?
- Hva kan ungdom selv gjøre for å hindre kriminalitet?
- Hva kan voksne gjøre for at det blir mindre kriminalitet?
- Hvilke problemer er viktige for politikerne å tenke på, men som ungdom selv ikke ser konkrete løsninger på, knyttet til både mer trygghet og mindre kriminalitet?

Refleksjoner rundt metode

Det kan synes som at det hadde en god virkning på ungdommenes trygghetsfølelse og tilstedeværelse at man startet dagen i stor gruppe for så å gå over i mindre grupper som man holdt seg til resten av dagen.

Ungdommene ga inntrykk av å ha mye tillit til både seg selv og andre. De fleste hadde lett for å åpne seg både om positive og negative sider ved egne erfaringer og refleksjoner fra sin hverdag. Flere åpnet seg veldig mye og fortalte om både voldelige episoder i sitt nærmiljø, på skolen, i familiesituasjoner og om rasisme. De voksne tilretteleggerne var forberedt på at det kunne komme personlige historier som kanskje ikke egnet seg i en slik setting der man ikke har lagt til rette for særlig oppfølging i etterkant. De ungdommene som fortalte sine private historier formidlet underveis i opplegget og i etterkant av dagen at de opplevde å bli møtt med respekt og verdighet i gruppen. Det var rom for å si det som de hadde lyst til, og felles regler om gjensidig respekt og toleranse, sammen med en trygg atmosfære, gjorde at de som lyttet responderte konstruktivt. Det så ut til at ungdommene som arbeidet i gruppene sammen hadde glede av å kunne dele sine refleksjoner med likesinnede og jevnaldrende.

Erfaringsutvekslingen innenfor trygge rammer skapte også en god dynamikk i de fleste gruppene, og gruppene fikk gode samtaler og diskusjoner omkring felles utfordringer på tvers av alder, skole og bydelstilørighet. Kun én person gikk før arrangementet var ferdig, hun var 18 år og pekte på at hun ønsket et «høyere nivå» på diskusjonene i gruppa og på metodene.

Om rapporten

Denne rapporten er først og fremst en deskriptiv fremstilling av diskusjonene ungdommene selv hadde på gruppene sine. Diskusjonene ble fasilitert av voksne tilretteleggere, men deres meninger og innspill er ikke vektlagt i fremstillingen av de fem fokusområdene som ble diskutert. Gruppene valgte selv hvilke fokusområder de ønsket å bruke mest tid på, og rapporten bærer også preg av dette. Det er familie, skole og media som får størst oppmerksomhet. Likevel er det viktig å understreke at de fleste tema på mange måter henger sammen, og denne rapporten vil også belyse flere tema som går igjen i de ulike fokusområdene. Voksenpersoners tilstedeværelse i de unges liv, vil være et slikt tema som virker inn i flere sammenhenger på ulikt vis. Avslutningsvis presenteres først ungdommenes egne forslag på viktige prioriteringer kommunen bør ha fremover for å sikre mer trygghet og mindre kriminalitet som ungdom berøres av. Til sist kommer BURO med noen overordnede refleksjoner basert på denne høringen og vil komme med noen anbefalinger om prioriteringer og fokusområder for kommunen fremover.

De fem fokusområdene høringen tok utgangspunkt i ble valgt på bakgrunn av erfaringer fra SaLTo og Sentralt ungdomsråd i Oslo, med formålet å gi ungdommene mulighet til å reflektere over sin egen hverdag og sin egen deltakelse og erfaringer på ulike områder, slik at vi kunne få et bredt spekter med tanker og refleksjoner fra ungdommene knyttet til både trygghet og kriminalitet.

Media

Facebook er det første man åpner på morgenen og holder mange unge og voksne våkne til langt på natt. På Twitter kan man dele vittige refleksjoner om virkeligheten som man er en del av og erfarer ut ifra ulike perspektiv. En blogg kan både fortelle mer dyptgående analyser av den samme virkeligheten eller bare brukes til å vise frem noe man synes er viktig – som interiør, klær eller utstyr. Skoleoppgaver legges ut på skolens intranett og møter avtales etter kartlegging av alles møtekalendere på Doodle og deles deretter på gmail. Media er med andre ord et kontinuerlig tilstedeværende fenomen som ungdom bruker aktivt gjennom hele dagen.

Ungdoms oppfattelse av medias «oppdrag»

For deltakerne var det fokus på medias rolle som informasjonskanal og som en kanal der man når frem med viktige budskap og nyanserte perspektiv. Samtidig uttrykker enkelte deltakere en bekymring for at en «svart-hvitt»-fremstilling i media fort blir veldig definerende for samfunnet, og de etterlyser med informasjon om hvordan man kan løse konkrete problemstillinger særlig for ungdom. De ønsker seg målrettet informasjon tilgjengelig gjennom «ungdoms-kanaler» og de vanlige mediene.

Ungdommene uttrykte bekymring over mediernes makt som opinionsskaperer når det gjaldt oppslag som skaper frykt i befolkningen. Samtidig er ungdommene glade for medias mulighet til å forme opinionen, når de ser forslag til konkrete løsninger for på problemer etter alvorlige hendelser. Eksempler på dette er høstens såkalte «voldtektbølge», der ungdommene etterlyste mer flere saker som satte fokus på hvordan flere kunne bidra til å kjempe mot «voldtektbølgen», for eksempel gjennom å skrive flere saker med informasjon om natteravnene og andre trygghetsfremmende tiltak. Et annet eksempel er ungdommenes refleksjoner rundt medias respons etter 22.juli 2011. Budskapet om å spre kjærlighet og ikke krig er en måte de setter pris på at mediene er med på å skape en virkelighet de selv ønsker å leve i og kan identifisere seg med.

Stigmatisering i media

«Hvem bestemmer hva mediene skriver om?» og «kan media stilles til ansvar for det de skriver?» var to av mange spørsmål som ble trukket frem. Det synes som om mediernes rolle som premissleverandører er særlig interessant for ungdommene, og en makt i samfunnet som samtidig oppleves som lite håndfast og vanskelig å forstå. Flere pekte på at de mener det er urettferdig og feil at mediene fremstiller for eksempel østkant og vestkantproblematikken på en stigmatiserende måte. Ungdommene var ikke helt enige seg imellom om hvorvidt det er en relevant problematikk å diskutere – mange hadde selv tilsvarende erfaringer som det mediene skriver om. Hvor mye informasjon skal man gi og ha krav på, og hvor mye skal media sette sin egen agenda, ble også diskutert blant ungdommene som et interessant dilemma. De så ikke nødvendigvis noen konkrete løsninger, men flere pekte på at journalister må ha mer kunnskap om problematikken de skriver om og sette saken i et reflektert perspektiv som tydeliggjør at problemet de peker på ikke nødvendigvis er «svart-hvitt». Flere pekte også på at det kanskje ikke er mediernes ansvar å fange opp eller ta hensyn til mottakernes opplevelser av innholdet. Spørsmålet ble hengende i lufta litt ubesvart, men ble trukket frem igjen når ungdommene skulle oppsummere dagens viktigste «funn» i sin egen gruppe.

«Media påvirker usynlig»

Ungdommene ser mediens rolle og posisjon i samfunnet fra ulike vinkler, i komplekse perspektiv og er særlig bevisst mediens konstante tilstedeværelse og definisjonsmakten mediene besitter som opinionsskapere. Flere påpeker at når det for eksempel gjelder sammenhengen mellom medie vold og fysisk vold, kan ikke mediene få skylden for dette alene, men flere trekker det frem som en mulig medvirkningsfaktor. Den store påvirkningskraften media har, gir media stor makt.

Flere mente det kunne være viktig at media dempet hysteriet om temaer som kan være skremmende og skumle, og at media heller bør fokusere på å gi oppmerksomhet til saker som trenger oppklaring og er samfunnsnyttig og «viktig». Noen fremhevet at det var bedre at man vet at man må passe på enn at det ikke informeres i det hele tatt. Det var stor enighet om at det er mye unødvendig mye støy om mote og sladder i media, som undergraver mediens viktighet som samfunnsaktør og gjør at man mister fokus på saker med større samfunnsmessig implikasjon.

Ungdommene var uenige om tilgangen på voldelige tv-spill bør reguleres, gjennom bruk av aldersgrenser, mindre tilgjengelighet eller sensur av innhold.

Mobbing i sosiale medier

Digital mobbing er et tema som opptok mange av deltakerne. Et stort problem med mobbing i sosiale medier er at ungdommene ikke klarer å finne rett instans for ansvarliggjøring, særlig når det gjaldt «Facebook-mobbing». De aller fleste har historier om at noen har «likt» noe på Facebook som oppleves som trakasserende, og som de selv ikke har hatt noen mulighet til å gjøre noe med. Flere fortalte historier om venner som har delt videre innhold til noen som ikke egentlig skulle hatt tilgang, for eksempel har private bilder blir lastet ned og delt med fremmede. Flere opplever mangel på kontroll over eget liv. For mange kan Facebook-virkeligheten oppleves som en verden av avmakt. Ungdommene beskrev frustrasjon over liten kontroll over egen identitet og tilstedeværelse på internett. Flere fortalte at de opplever det som et dilemma at man «må» være på Facebook for å «være med», altså få og dele informasjon, holde seg oppdatert og vite hva som skjer og rører seg i miljøet, nærområdet og ens egen vennekrets, skolekrets eller fritid.

Ungdommenes egen påvirkning

Noen fortalte at de skriver egen blogg eller er aktive i ulike nettsamfunn, som Twitter. Alle ungdommene som deltok i høringen har Facebook-profil. Selv om de fleste oppfattet sin egen mulighet til å påvirke mediene som svært liten, understrekte flere at muligheten for sosial regulering av egen og andres adferd på for eksempel Facebook er til stede, men at de mangler insentiver til å faktisk gjøre det. Flere oppga at de ønsket seg tips og råd fra myndighetene om hvordan de kan gjøre dette på en god måte.

Hva kan gjøres?

Ungdom fokuserer som vi har sett på medias rolle som et opplysende og oppdragende organ. Media og sosiale medier har en sterk tilstedeværelse i både deres egen og andres hverdag. Ungdoms refleksjoner rundt media og deres forslag til tiltak for å bedre mediepåvirkningen for å skape mer trygghet og mindre kriminalitet nevnes i de kommende 9 punktene. Det er likevel mange problemstillinger som de ikke klarer å gi et tydelig ansvar til, og disse summeres også opp mot slutten av rapporten.

1. Media må informere mer om de positive virkningene av tiltak som er satt i gang for å løse et problem. Mer informasjon om konkrete tiltak for å løse samfunnsproblemer. Media må også følge opp saker over en lengre tid og vise at noe virker mens andre tiltak ikke virker.
2. Mer bevissthet om medias rolle, oppdrag og påvirkning må inn i undervisningen.
3. Media kan være mer objektive og nøytrale.
4. Media må skrive flere positive saker om bydelene i øst.
5. Ungdom kan også bidra med positive saker, f.eks. på blogg, på "si;D" i Aftenposten og sosiale medier.
6. Foreldre kan være venner med barna sine på Facebook for å fange opp mobbing.
7. Foreldre må bli flinkere til å spørre barna sine om hva som skjer i den digitale hverdagen.
8. Håndheving av aldersgrense på Facebook må bli strengere og kanskje den også bør økes?
9. Ungdom må selv ta avstand til utsagn man reagerer på i sosiale medier. Samtidig er det behov for rutiner for å melde ifra om mobbing i sosiale medier.

Skolen

Alle deltakerne på ungdomshøringen har eller har hatt et forhold til skolen. Denne delen av rapporten tar for seg deltakernes egne refleksjoner omkring kriminalitet og trygghet knyttet til denne arenaen. Som vi skal se har deltakerne mange tanker om skolen, dens rolle og oppdrag. Alle må gå på grunnskolen i Norge og ungdom preges av at skolen har en tydelig og definerende rolle i deres hverdag. Skolen har også en legitimerende kraft på aktiviteter dersom de skjer i skolens regi. Dette er viktig for deltakelsen til ungdom med etnisk minoritetsbakgrunn, men også familier med lav inntekt. Det kom frem at ungdommene finner det særlig utrygt når de voksne på skolen ikke er til å stole på. En gruppe sier at «det er mye press på skolen å prestere, men skolen er kjedelig og uinteressant». Flere reflekterte også over presset fra medelever og voksne om å kle seg «riktig», å delta på de «riktige» aktivitetene og å gjøre det «riktige» på fritida.

Skolens oppgave

Alle gruppens deltakere var enige om at skolen opptar mesteparten av tiden til ungdom. De forholder seg til skolen som en arena for å lære, som grunnlag for videre studier, som en arena for sosialisering, som et sted hvor de får viktig informasjon og som et sted der de lærer grunnleggende gode holdninger. Skolen som arena trekkes også frem som løsning på veldig mange problemer utenfor skolen. Skolen er også viktig for ungdoms tilgang på aktiviteter som de kanskje ikke har tilgang på i fritida. Skolen er en viktig arena for at ungdom skal kunne bli med på aktiviteter utenfor skoletiden. Foreldre har tiltro til at aktiviteter i skolens regi er gode og det koster heller ikke penger å delta på aktiviteter arrangert av skolen.

Voksenpersoner i skolen

Alle gruppene sier at det er få voksenpersoner til stede i skolehverdagen. Dette gjelder både i friminuttene og i løpet av skoledagen generelt. Ungdommene fortalte at de ønsker seg noen de kan snakke med, noen de kan stole på og som har tillit til dem tilbake. Noen mente at ledelsen på skolen ikke kjente elevene sine og at det kunne være vanskelig når det er utskifting blant lærere og elever. I tillegg flytter elever til andre steder i Oslo hvert år. Ungdommene har forståelse for at det er vanskelig med kontinuitet og oppfølging når det er høy mobilitet hos

ungdommene, men dette er likevel et problem de unge kjenner på og som øker deres opplevelse av uro eller utrygghet i skolehverdagen. Flere mente lærere/ledelsen må jobbe hardere for å bli kjent med elevene sine. Det burde også være bedre kommunikasjon mellom lærere fra barnetrinn til ungdomstrinn og fra ungdomstrinn til videregående. På den måten kan lærere vite om elever som for eksempel sliter psykisk eller har blitt utsatt for mobbing tidligere.

Et dårlig forhold til rektor eller voksne lærere er en utfordring mange pekte på. Det er særlig problematisk når lærerne ikke har tilstrekkelig faglig eller pedagogisk kompetanse. Ungdommene mente slike tilfeller skaper ulikhet i oppnådde ferdigheter på tvers av klasser og skoler. Dette kan gi den enkelte en følelse av urettferdighet fordi framtidsutsiktene blir dårligere, noe som igjen frembringer en følelse av uro og utrygghet. God kommunikasjon mellom de voksne og de unge, synes å være høyt etterlengtet hos deltakerne. Noen foreslo at Gatemegling og elevmegling kan få en større plass i skolehverdagen. Flertallet deltakerne i gruppa som særlig diskuterte dette gikk på skoler som ikke hadde elevmeglere. De unge foreslo at man kan kurse de med høy status i gjeng-miljøet, slik at de kan spre ikke-voldelige holdninger til sine miljøer, og viste til positiv erfaring med dette fra Bjørnholt VGS.

Elevene opplevde ikke læreryrket som attraktivt og pekte på at det er viktig at læreryrket har høy anerkjennelse sammenlignet med andre yrker. Statusen må økes, slik kan man også få flere gode lærere. Et forslag for å heve status var at man kunne øke lønnen til lærere. Flere trakk også frem at det er behov for flere mannlige lærere, og skolene må arbeide målrettet for å rekruttere mannlige lærere. Det at lærerutdanningen ikke er vanskelig å komme inn på bidrar ytterligere til at læreryrket får lav status. Ungdommene sa det bør bli vanskeligere å komme inn på lærerutdanningen og at det må stilles strengere krav til de som tas inn. Til sist pekte de aller fleste på at det er behov for konsekvente og strengere lærere. Lærerne må tørre å si ifra og de må være tydelige ledere i klasserommet.

Gjenger truer sikkerheten på skolen

Trusler fra gjenger og lignende på skolen opplevdes som et problem. Konflikter mellom gjenger med ulik etnisitet ble pekt på som særlig utfordrende. Episoder med slåsskamper og knivtruing var ikke uvanlig. Ungdommene mente at årsaken til problemet er ingen tar tak i og sier i fra om at mobbing og gjengdannelse er uakseptabelt. Ugjerninger får ofte ikke konsekvenser. Gruppen som diskuterte dette særlig inngående, snakket mye om lærere som ikke tok ansvar, som ikke torde å si ifra. Her virket det som om det er store forskjeller på skoler i vest og øst. Skolene i vest politianmeldte alt, mens i øst ble veldig mye oversett. Noen snakket om at de kriminelle ungdommene får mye mer oppmerksomhet, og i enkelte tilfeller fikk spesialbehandling som tilbud om turer og andre aktiviteter. Dette opplevdes som at dårlig oppførsel ble belønnet mens de som holdt seg stille og i bakgrunnen ikke fikk oppmerksomhet.

Fag og medvirkning i skolen

Gruppene som diskuterte problemet med bråk i timene, mente at årsakene til at noen blir bråkmakere både kunne være at de ikke blir sett og ikke får den støtten de trenger i de ulike fagene, eller at de kjeder seg i fagene og at undervisningen ikke er tilstrekkelig utfordrende faglig eller god nok pedagogisk. Deltakerne mente at lærere godt kunne bli strengere, og at kurs i gatemebling til lærere og elever, samt kampanjer om bedre holdninger for elever kunne hjelpe. I tillegg pekes det i flere tilfeller på at krav til lærere som ansettes, både fast og som vikarer må bli strengere og at lærerutdanningen må bli bedre. Deltakerne mente det er viktig

med lærere som kan det de underviser i. I tillegg etterlyste ungdommene flere kreative fag og mer relevant pensum.

Konflikter og ulikheter i skolen

Mobbing snakket alle om og det er bred enighet om at mobbing er et problem i Osloskolen. Mobbing skjer både ansikt til ansikt, i sosiale medier, mellom elever og fra lærer til elev. Rykter og sladder kan eskalere til voldelig respons og/eller mobbing. Flere mente at mangel på gjensidig respekt for hverandres forskjeller var årsak til mobbing. Det er vanskelig for ungdom å si fra om mobbing når voksne også lar være. På spørsmål om hvordan disse holdningene kan endres, var svaret kurs for ungdom om mobbing. Det ble foreslått kurs holdt av tidligere mobbere eller mobbeofre. De ønsket også å få muligheten til å si i fra anonymt til lærere hvis de ser mobbing. De vil vite med sikkerhet at lærere skal ha taushetsplikt. Flere uttrykte bekymring for bli oppfattet som «tyster». Det presiseres at voksne som sier i fra må støtte «de svake». Det er de voksnes ansvar å være de som sier i fra, de må vise seg fram som gode rollemodeller. Voksne må bli flinkere til å vise at de har tillit til elevene. Samtidig må elevene bli flinkere til å ta ansvar for egne handlinger og inkludere hverandre bedre. Ungdommer kan bli bedre til å akseptere folk slik de er. Et forslag til løsning som kom frem er å legge mer ansvar på de eldste elevene, i form av en fadderordning eller lignende, slik at disse kan bli støttepersoner i miljøet. De eldre ungdommene må samtidig både få tillit og oppleve at det følger med et ansvar til rollen. Det er behov for flere lærere som støtter den enkelte når ting er vanskelig, ikke bare faglig, men også sosialt. De unge ønsker også lettere tilgang på sosialarbeidere og liknende på skolen som man kan snakke med.

Bjerke VGS sin deling av klasser ble pekt på som et skrekkeksempel på hvordan en skole ikke bør få lov til å skille mellom elever som har ulik etnisk bakgrunn. Ungdommene som diskuterte dette tilfellet, var tydelige på at det skaper rasisme og skiller mellom mennesker på en kunstig måte. Flere grupper diskuterer skillet «oss» og «dem»; ungdom med etnisk norsk og etnisk annen bakgrunn. Ungdommene var opptatt av problematikken, enkelte diskuterte hvordan forskjellige kulturer har forskjellige verdsett, men kom ikke til enighet om hva som kan kalles typisk «norsk» og «ikke-norsk» kultur og væremåte.

Rådgiver, miljøterapeut og skolehelsetjeneste

Den manglende opplevelsen av å bli sett, lyttet til og tatt på alvor ble også diskutert knyttet til skolehelsetjenestetilbud som psykolog, helsesøster og tidvis også rådgivningstjenesten. Også her mente flere av ungdommene at det er for få voksenpersoner de føler seg trygge på i skolehverdagen.

Det kan være vanskelig å snakke med rådgiver, mente flere. Noen opplevde det som stigmatiserende å snakke med rådgiver, andre opplevde at de ikke kunne snakke med rådgiver om følelser. Som en løsning på det siste ble det foreslått å ha en miljøterapeut, sosiallærer eller psykolog ved alle skoler så elevene kan føle at de alltid har en de kan snakke med. En deltaker fra en belastet skole på østkanten hadde en miljøterapeut som var tidligere politimann. Deltakeren delte positive erfaringer med å ha en trygghets-person som var tilgjengelig på skolen og beskrev vedkommende som en som hadde naturlig autoritet på grunn av politierfaringen. Ungdommene mente flere skoler burde ha det. Deltakerne fra østkantskolene var klare på at det hjalp å ha miljøterapeuter, men at det var for få. De fra vestkantskolene mente at det ikke var like nødvendig.

Skolebygget og hærverk

Gamle skolebygg fører til at elever får mindre respekt for skolen. «Hva kan vel *litt* mer skade

gjøre?», tenker flere. Dette fører igjen til hærverk. Ungdommene sitter med en opplevelse av at de ikke er viktige når de ser at skolen er i dårlig stand. Noen mente at dette fører til at man får en litt «frynsete moral», som igjen kan lede til kriminalitet, som for eksempel stjeling. Oppussing av skolebygg ble trukket frem som et viktig tiltak. Ungdommene mente de hadde hatt mer respekt for skolen hvis den var i god stand og følte seg sikre på at moralen blant elevene ville øke om flere skoler ble pusset opp. De som diskuterte dette mente også at ungdom har mer respekt for noe nytt, og at det ville kunne motvirke hærverk. Flere sa at de ønsker seg skap på skolen som kan låses for å forebygge at ting blir stjålet.

Ungdoms refleksjoner og forslag på tiltak for å tilrettelegge bedre for at skolen som arena skal fungere godt for å skape mer trygghet og mindre kriminalitet:

1. Det må være en regel om at alle klasser skal være blandet av elever med etnisk minoritetsbakgrunn og etnisk majoritetsbakgrunn for å hindre rasisme og ulik behandling.
2. Flere trygge voksenpersoner på skolen til enhver tid. Lettere tilgang på sosialarbeidere og liknende på skolen som man kan snakke med.
3. Lærerne må ta seg tid til å snakke med og lytte til elevene.
4. Lettere tilgang på helsesøster med åpen tid. Ikke bare timeavtaler. At helsestasjonen får ha åpent flere dager i uken med psykolog.
5. Voksne som sier i fra, støtter de «svake». Være de som sier i fra, rollemodeller. Voksne må bli flinkere til å vise at de har tillit til elevene.
6. Ungdommer må bli flinkere til å ta ansvar for egne handlinger og inkludere.
7. Legge mer ansvar på de eldre elevene slik at disse kan bli støttepersoner i miljøet – de eldste må ha et ansvar for de yngste og det må være tydelige forventninger om at de oppfyller dette ansvaret.
8. Ungdommer kan bli bedre til å akseptere folk slik de er.
9. Bedre hjelp på skolen – flere lærere.
10. Respekt for hverandre og mobbeprogram.
11. Meglerkurs. Det ble snakket varmt om Gatemegling og elevmegling som veldig positivt. Flertallet av skolene representert i den ene gruppa har ikke elevmeglere.
12. Mer kompetanse til lærere, miljøarbeidere og lignende slik at de tør å si ifra og gripe inn i konflikter.
13. Regler ble diskutert på alle gruppene, med ulike refleksjoner. Enkelte mener at alle skolene må ha like regler, noen mener det må være nulltoleranse og tydeligere regler, mens andre igjen sier at de voksne ikke må la seg farge av hva som har skjedd tidligere, men at elevene må bli gitt et rom der de kan vise at de kan oppføre seg først.
14. Skoleledelsen må bli bedre kjent med elevene for å vite hvilke grenser og regler som bør gjelde.
15. Lærere må kunne si ifra uten bli kalt rasist.
16. Like regler for konsekvenser på alle skolene. Det er ulik praksis på om skolene politianmelder eller ikke. En fortalte at han ble truet med kniv inne på guttetoiletet, men dette fikk ingen konsekvenser for de som truet.
17. Tips om å kurse de med høy status i gjeng-miljøet, slik at de kan spre ikke-voldelige løsninger til sine miljøer (positiv erfaring med dette på Bjørnholt).
18. Det burde være bedre kommunikasjon mellom lærere for eksempel fra barneskolen til ungdomsskolen. På den måten kan lærere vite om elever som f. eks sliter psykisk eller har blitt utsatt for mobbing tidligere.

Hjemme

Hjemme er et hus med hage, en blokk med balkong, eller kanskje uten. Hjemme er et sted med familie, foreldre, besteforeldre, søsken, venner og naboer. Hjemme er stedet for omsorg, mat, rammer og forventninger, lekser, lek, moro og alvor. Alle har et hjem, men hva et hjem skal være og er for å fremme trygghet og hindre kriminalitet, snakker de unge om i dette kapittelet.

Grenser, ansvar og trygge voksne

Flere peker på utfordringer knyttet til hjem som ikke lærer barna rett og galt. Her mener ungdommene at foreldrene ikke er sitt ansvar bevisst, det er de som har hovedansvaret for at barna lærer seg det de skal, og de synes det er rart at det ikke er et obligatorisk foreldrekurs alle må gå på. Gruppen som diskuterte dette var samstemte i at det burde kreves mer av foreldrene, samtidig som de var klar over at det ikke er lett å organisere, koordinere og kreve en slik kursdeltakelse av foreldre. En annen gruppe diskuterte det samme, og her var de også enige om at foreldre må gå på kurs og lære seg hvordan de skal være foreldre. Samtidig fortalte en gutt at hans foreldre var så strenge at han ikke turte å fortelle noen ting hjemme – ikke en gang at han hadde blitt truet med kniv på skolen.

Foreldrene har liten tid til å være sammen med barna sine og familien sin, forteller mange. Alle gruppene diskuterte dette temaet på eget initiativ. En fortalte om sin mor som er alenemor jobber dobbelt for å forsørge familien. Dette fører til at det ikke finnes noen tid til å snakke med en voksen hjemme om hvordan de har det og foreldrene har heller ikke tid til å stille opp som natteravner. Løsningen ungdommene reflekterte mye rundt handlet om at barn og unge må ha andre voksenpersoner å snakke med. Foreldrene har liten tid til å snakke med barna sine fordi de må jobbe hele tiden. Samtidig har de heller ikke kunnskap om sine barns hverdag og vet ikke hvordan de skal snakke med barna sine. Å ha en voksen som er til å stole på, som er hjemme når barna er hjemme. Igjen trekkes kurs og veiledning fra andre voksenpersoner for foreldrene frem som en mulig løsning på denne utfordringen.

En gruppe diskuterte mangelen på grenser i hjemmet som et problem. Foreldre er ikke tilstede eller sier ikke fra. Da mister foreldrene autoritet, noe som er viktig for ungdommene for at hjemme skal kunne være et trygt sted. Derfor bør det være strenge regler og samtidig burdenaboer bry seg mer. Ungdommene har lyst til å ha en opplevelse av samhold og trygghet i nabolaget, som gjør at de opplever at det er greit å dra til naboen dersom det skjer noe hjemme som de ønsker å dele med andre trygge voksenpersoner i sin umiddelbare nærhet. De visste at de kunne ringe barnevernet men mente at det kunne være konfliktfylt fordi mange kunne føle at de sviktet familien. Ungdommene vil nødig sette sin familie i en vanskelig situasjon og involvering av barnevernet oppleves som en lojalitetskonflikt.

De som bor i blokk, mener det er vanskelig å være ung der. Det er lite samhold mellom de ulike familiene, selv om de bor så tett. Kanskje er naboene rusmisbrukere og prostituerte, og flere fortalte historier om mye bråk i blokka som skaper redsel og usikkerhet. Dette er et særlig problem for de som bor på østkanten. De snakker mye om at det er vanskelig å bo og vokse opp et sted der det bor mange sosialklienter. Her mener de at naboene må være konsekvente og gjøre flere politianmeldelser, og de peker på at alle må være flinkere til å låse døra.

Dersom man oppdager at en venn eller noen i ens omgangskrets opplever noe vanskelig eller ikke har det godt hjemme, har de unge behov for å vite hva de kan gjøre og hvordan de kan

støtte sin venn. Grappa reflekterte over at det er vanskelig å gripe inn i andres hjem, men mente vi måtte bli flinkere til å støtte opp der vi kan. Det er behov for generelt holdningsarbeid blant unge, dette må være arbeid som bevisstgjør at man skal si ifra hvis man oppdager noe og de mener alle har behov for å lære seg å støtte opp som venner. I tillegg etterlyser de flere fritidsklubber, så man har steder å dra dersom det er vanskelig å være hjemme eller møtes hos venner.

"Mangler en trygg base"

En gruppe diskuterte at mange ungdommer mangler en trygg base hjemme og de trenger noen å snakke med. Hjemmet skal være en trygg base med en god og nær relasjon mellom foreldre og barn. Dette mangler mange. Ungdommene som diskuterte dette var innom at de som ikke har det trygt hjemme også støter på problemer på andre livsområder, og som nevnt under skole-kapittelet, mangler mange også trygge voksenpersoner i andre deler av sin hverdag.

Rus i hjemmet

Fuller foreldre eller foreldre som ruser seg hjemme, pekes på som en stor utrygghetsfaktor av flere. Det er ikke gøy å være hjemme hvis foreldrene er fulle. Ungdommene i gruppen som diskuterte dette var samstemte om at alle må ha et sted å være, selv om de selv hadde venner og slektninger å gå til, og syns ikke det var stort problem. Det var stor enighet om at edru voksne skaper trygghet og er bedre å forholde seg til enn berusede voksne.

Fattigdom fører til at noen ungdommer må selge dop, mente en gruppe. Av mulige løsninger peker de på at det burde være lettere for ungdom under 18 år å få jobb og det burde arrangeres jobbsøkerkurs for ungdom. En annen løsning er å øke barnebidraget, slik at ungdommene i familien ikke trenger å jobbe så mye eller tjene penger for familien. Her diskuterte gruppa kriminalitet og når man kunne si det var greit eller ikke å selge dop. Ikke alle selger dop fordi de er slemme mennesker, de fleste gjør det for å tjene penger og noen gjør det fordi familien ikke har penger. Det var enighet om at det er vanskelig for unge under 18 å få jobb og de fleste ville gjerne ha en jobb. Det ble sagt at en jobb kunne forebygge kriminalitet. I tillegg mener de at tiltakene fra NAV burde bli bedre for de nyankomne i Oslo som ender opp med å selge dop for å få penger.

Hjelp til leksene

En gruppe diskuterte utfordringen med at foreldrene ikke kunne hjelpe til med lekser. Noen mente dette var fordi foreldrene ikke hadde tilstrekkelig kunnskap om temaene ungdommene lærer om, mens andre mente det dreide seg om foreldrenes begrensede tid til å være hjemme og hjelpe.

Kulturkrasj mellom hjemmet og samfunnet rundt

For store gap mellom nye personer fra andre land og det norske samfunnet. Dette er en sak med mange sider, og her er det både de nye i Norge som må lære seg hvordan samfunnet fungerer, hvilke forventninger som samfunnet har til både familien, skolen og deltakelsen deres i samfunnet, samtidig som majoritetsnordmenn må endre holdningene sine til de nyinnflyttede. Dette arbeidet må skje parallelt, og løsningen de unge peker på er kurs for de nye og også for etnisk norske. Flere med innvandrerbakgrunn sier at foreldrene ikke forstår hvordan de skal støtte barna sine på best mulig måte i samfunnet utenfor familien.

Veien til og fra

Ungdom er fullstendig avhengige av kollektivtransport, og de beveger seg utendørs til andre tider av døgnet enn andre grupper i samfunnet – som småbarnsforeldre, barn eller pendlere og arbeidere. Skoleordningen i Oslo gjør at mange bruker mye av sin tid på å reise mellom bydeler, og kanskje har de også fritidsaktiviteter i en tredje bydel og venner som bor i en fjerde bydel. En person kan bo i Grorud, gå på skole i Vestre Aker, gå på dansing i Gamle Oslo og ha bestevennen sin på Nordstrand. Ungdom i Oslo bruker mye tid på å forflytte seg rundt omkring i byen og når ungdom samles for å diskutere saker som er viktige for dem, er mørklagte områder, kollektivtransport og synlige voksne fremtredende tema.

Skumle områder

De fleste er enige om at det er utrygt å gå alene etter at det er mørkt. Det er områder med dårlig belysning og mange steder der det er veldig få folk. I tillegg opplever ei jente at det oppleves som utrygt at folk bruker Sognsvannområdet til å ha sex. Flere forteller om skumle opplevelser på T-banestasjonene på kveldstid, når det ikke er noen trygghetspersoner til stede som for eksempel ansatte på T-banen. Dette gjelder særlig innendørsstasjonene.

En gruppe diskuterte opplevelsen av usikkerhet når man går på gaten på kvelden og møter fremmede. Hvordan forholde seg til disse menneskene? Media får også en del av skylden for at de opplever en usikkerhet rundt det å bevege seg utendørs på kveldstid eller etter at det er blitt mørkt. Media er med på å skape en frykt som både oppleves reell og konstruert på samme tid. Dette gjør at flere er usikre på hvordan de skal reagere på nye situasjoner de utsettes for etter mørkets frembrudd.

Natteravn

Det ble diskutert om natteravnene burde forbli frivillig eller om de skulle få betalt. På den ene siden kunne lønnen fungere som en liten belønning, trekke flere folk. Men på den annen side mente noen at dette ble feil, fordi man gjorde det som en tjeneste til samfunnet, og at ordningen skulle fortsette på frivillig basis.

Ungdoms refleksjoner og forslag på tiltak for å tilrettelegge bedre for at veien til og fra skaper mer trygghet og mindre kriminalitet:

1. Mer folk ute, særlig på kveldstid.
2. Natteravn i gatene som er synlige og som snakker med ungdommene som er ute. Natteravnene er der for å være trygghetsfaktorer for ungdom, ikke for å skravle seg imellom. De som går natteravn bør snakke med ungdommene om hvor de bør gå og hvor ungdommene føler seg utrygge. Noen mente at natteravn ikke hadde nok autoritet i belastede områder. Det ble foreslått at ravnene kan ha med en politimann i gruppa. Det ble også foreslått å koordinere og prioritere bedre hvor natteravnene skulle gå, slik at alle områder ble dekket.
3. Ansatte på T-banestasjonene må vise at de er der og de må være tydelige.
4. Bedre belysning i gatene, det trenger ikke være så store lyktestolper så lenge de gir godt lys i mørke gater og områder.
5. Det er viktig at ungdom går sammen når man skal et sted.
6. Politiet må sikre at de som beveger seg i friluftsområder som Sognsvann føler seg trygge, det skal ikke være greit å ha sex på offentlig plass.
7. Mer politi i belastede strøk (Oslo S).

8. Bedre kollektivtrafikk sent på kvelden. Dette er ofte ungdommenes eneste måte å komme seg rundt på, og særlig hjem på kvelden. Lett tilgjengelig kollektivtransport hele døgnet er særlig viktig.
9. Opprette en gratis telefontjeneste der man kan ringe et nummer og få noen å snakke med på veien hjem. Det blir fort dyrt hvis man skal ringe og snakke med venner hele veien hjem hver gang.
10. Foreldre bør hente barna.
11. Ring en venn når man går hjem alene
12. Jentetaxi med ungdomspris
13. Flere trygghetsfaktorer: overfallsalarmer, snakke om situasjoner som kan oppstå

Fritid og ferie

Å være sammen, alene, henge rundt, delta på formelle og uformelle arenaer; mellom skolen og middag, i helgene, på fridager og i ferier. Hva er viktig for at ungdom har en meningsfull fritid og hva er viktig for at ungdom ikke blir utsatt for kriminalitet?

Venner

De fleste opplever trygghet når de er i situasjoner der de opplever mestring. En gruppe understreker at «man kan ikke gjøre alt alene, man må jobbe sammen». Det er også et stort fokus på å ikke være ensom og alene: «Når man mestrer noe sammen med andre, blir gleden større. (...) Det er bra å ha fritid sammen med venner», sier en av gruppene.

Utsagn om at det er viktig å gi en hjelpende hånd til venner og at man står sterkere sammen når man er med andre er gjennomgangstema og en viktig faktor for at de skal ha det bra og trives i sin hverdag. Flere viser også at de er svært bevisste på å inkludere andre i gjengen og at de tar imot nye med åpne armer. Det er viktig for de fleste at nye og utenforstående trives i gjengen. Samtidig er mangel på venner og utestenging av gjengen et problem mange kjenner på. En sier at hun «aldri klarer å være god nok» og en annen sier at han er utrygg når han «føler seg utenfor».

En gutt sa at han ikke taklet at noen gjorde det bedre enn ham, og at han da gjorde sitt for å ødelegge for den andre. Det var også noen som hadde skilte foreldre som opplevde ambivalente følelser knyttet til manglende tilhørighet og at de ikke følte at de passet inn verken der moren eller faren bodde. Dette oppleves som vanskelig.

Klubber gir fritida mening

Det er for mange som kjeder seg, som ikke har noen fritidsaktiviteter eller interesser. Disse skaper bråk og uro, både for seg selv og for ungdommene rundt seg. Ungdomsklubber og gratis fritidsaktiviteter ble diskutert av samtlige som den eneste løsningen på hvordan man kan løse problemet med at mange ikke har noe å gjøre på fritida si eller i ferien. De fra Oslo øst var samstemte om ungdomsklubber, mens de som bodde vest hadde ikke samme forhold til ungdomsklubbene sine.

Rammene rundt fritiden har mye å si for forebygging av kriminalitet, mener ungdommene. Flere peker på at de som har lite å gjøre der de bor og samtidig har det dårlig hjemme, er utsatt for å havne i feil miljøer og gjenger. Fritidsklubbtilbudet burde bli mer utvidet og treffe flere unge. Bølerklubben ble trukket frem som et godt eksempel på et fritidstilbud som traff mange, men de visste ikke om den fortsatt eksisterte som tydet på at de ikke hadde vært der på en stund.

Det er behov for fritidsklubber for de litt eldre ungdommene, og tilbudet må tilrettelegges slik at de trives på klubben. Det kan ikke være like strenge regler for de eldste som for de yngste, det vil føre til mistriivsel. Det kan godt være egne klubber for de eldste. De mente at strenge regler fører til at mange føler det blir “skole nr.2”, men klubben skal være et fristed.

Ungdomsarrangement for respekt, holdninger og frihet

Kommunen må legge til rette for flere typer arrangementer for ungdom, mener de. De mente også at de selv kunne være med å påvirke klubbene ved å si i fra og ved å faktisk være der. Fritidsklubbene er et fristed der man kan være med venner og gjøre aktiviteter. Det er et sted der man skal ha respekt for hverandre, og eksempelet om at gutter skal respektere ”jenter i

miniskjørt” ble trukket særlig frem. Fritidsklubben skal ikke nødvendigvis være et sted der man ene og alene lærer seg holdninger, her må også skolen gjøre en jobb.

Skolens rolle i forhold til fritida

Ungdommene sier at mange ikke får lov til å delta på fritidsaktiviteter, eller de har simpelthen ikke råd til det. Derfor mener mange at skolen må knyttes nærmere til fritida. Dette kan føre til både en bredere deltakelse i aktiviteter mange knytter til fritidssysler og samtidig gjør det at de kanskje kan oppleve et mindre tidspress. Flere sier at det er et enormt tidspress for å rekke alt, både skole, lekser og fritidsaktiviteter. På den andre siden er det noen som ikke har mulighet til å delta på noe utenom skolen, men som har behov for at skolen som arena legitimerer deres deltakelse i for eksempel sportsturneringer.

I en viss alder er det krevd av deg at om du skal fortsette å danse, spille fotball/håndball osv må du gjøre det på et nivå som fører til profesjonalisering. Dette ekskluderer de som ikke har tid til dette eller kun ønsker å gjøre det for moro skyld. Derfor bør det være flere lavterskeltilbud for de som ikke ønsker å drive profesjonelt med idrett eller annet.

Forslag på løsninger:

1. Det må være lettere for alle å ha tilgang på fritidsaktiviteter
2. Godt arrangerte fritidstilbud
3. Utekontakter som er tilknyttet ungdomsklubber
4. Gatemejlere på klubbene.
5. Knytte aktiviteter mer opp mot skolen, integrere de i skolehverdagen.
6. Fritidsaktiviteter bør knyttes tettere til og bli en del av skolehverdagen også på videregående.
7. Mindre profesjonalisering, mindre press.
8. Familier som ikke har råd til å betale for at deres barn får dekket sine fritidsutgifter bør få et stipend eller kompensert sine utgifter.

Ungdoms refleksjoner over forslag på tiltak

Etter at de fem temaene var gjennomdiskutert, var tiden inne for å fortelle hverandre om hvilke tiltak som er viktige for at ungdom og voksne skal kunne skape et tryggere Oslo. I tillegg reflekterte de alle over hva som skal til for at det blir mindre kriminalitet i Oslo, særlig blant ungdom. Hva kan ungdom selv gjøre og hva er det viktig at voksne gjør – både foreldre, viktige voksenpersoner i den enkeltes hverdag og politikerne som sitter med makt til å legge til rette for de strukturelle rammene for at det skal være godt å være ung i Oslo. Men ikke alle problemer eller utfordringer har noen tydelig avsender som ungdommene klarer å identifisere. De peker på flere problemstillinger som det er viktig at «noen gjør noe med», uten helt å vite hvem det er som kan gjøre noe med det. Kanskje kan unge selv gjøre noe med dette, men de ser ikke umiddelbart hvordan. Kanskje kan voksne politikere gjøre noe, men de unge har vanskelig for å single ut hvilke tiltak som bør iverksettes. Her kaster ungdommene ballen over til politikerne. Under er en oppsummering av hva de 50 deltakerne på ungdomshøringen mener unge selv kan gjøre, hva de voksne må gjøre og viktige problem som må tas tak i uten at de helt kan sette fingeren på av hvem og hvordan:

<i>Ungdom kan selv gjøre dette:</i>	<i>Voksne kan gjøre dette:</i>	<i>Utfordringer uten konkrete løsninger:</i>
<p>Spre budskapet, snakke om trygghet og kriminalitet.</p> <p>Styrke elevmedvirkningen i skolen.</p> <p>Facebook-holdninger må endres. Ungdom må ta ansvar for egne meninger og ytringer.</p> <p>Si ifra til andre hvor du går</p> <p>Bruk påvirkningsmulighetene lokalt: ungdomsråd, elevråd, klubbstyret: Hvis ungdom selv får være med på å bestemme, vil det bli mindre kriminalitet.</p> <p>Engasjere seg mer på fritida og særlig på ungdomsklubbene / fritidsklubbene.</p> <p>Ikke gå alene om kvelden.</p> <p>Prøv å skape tillit til andre og hverandre med å snakke sammen og med hverandre.</p> <p>Passe på hverandre, natteravner alene er ikke nok, vi må skape arenaer/steder som gir trygghet for alle.</p> <p>Må ikke dømmes etter utseendet.</p>	<p>Lytte til ungdom om hva de mener er viktig, voksne må bry seg om hva ungdom sier og mener.</p> <p>Skal ikke bruke hersketeknikk.</p> <p>Voksne må være engasjerende.</p> <p>Flere natteravner og vektere (tydelige voksenpersoner man kan stole på).</p> <p>Bedre belysning og alle veier belyses på kveldstid. Særlig viktig med belysning på høsten og vinteren.</p> <p>Faste ruter for natteravner skaper forutsigbarhet.</p> <p>Bedre tilbud til ungdom i feriene.</p> <p>Mer tilgjengelig kollektivtransport på kvelder og i helger.</p> <p>Holdningskampanjer: "Vær en god by-venn", som sier at man skal være hyggelig mot hverandre, snakke med fremmede og skape en god stemning i sentrum.</p> <p>Foreldre må vite hvor barna er, foreldre må spørre barna</p>	<p>Medias påvirkning.</p> <p>Skolene må samarbeide med Elevorganisasjonen for å bevisstgjøre ungdom om deres rettigheter.</p> <p>Facebook har ingen god løsning for å si ifra om mobbing på veggen.</p> <p>Tilgang på fritidsaktiviteter: flere aktiviteter, billigere og flere lavterskeltilbud. En løsning kan være at skolene arrangerer "proffe" idrettsturneringer.</p>

	<p>mer. Noen voksne må være til stede for at ungdom skal ha noen å snakke med om det de tenker på, det kan være foreldrene, men også gjerne noen "utenforstående" som sosiallærer, rådgiver, miljøterapeut etc. Bedre lærerutdanning og bedre lønn til lærere, dette vil sikre gode lærere. Flere ungdomshus med lengre åpningstider. Foreldrekurs: De har alt ansvar for barna sine, men ikke noen opplæring i hvordan de bør forme sin rolle. Engasjere seg i klubbene. Gratis telefonlinje som man kan ringe til for å snakke med noen når man går alene hjem om kvelden, eller som man kan ringe til hvis man trenger å snakke med noen. Flere jobber for ungdom.</p>	
--	--	--

BUROs avsluttende kommentarer

Medienes påvirkning er altgjennomtrengende for flere ungdommer, og BURO ser behovet for at kommunen tilrettelegger for mer kunnskap om medienes makt og påvirkning i skolehverdagen til de unge. De unge har behov for å få en forståelse av "den fjerde statsmakt" og hvilken virkning både deres egen bruk av sosiale medier kan ha for eget og andres liv og hvordan man kan gå frem for å forstå medienes budskap i et kildekritisk perspektiv. Mobbing på Facebook eller i andre sosiale medier er noe som fører til stor utrygghet og usikkerhet hos ungdom i Oslo. BURO mener at skolen har et ansvar for å gi tilstrekkelig med kunnskap om meningsbærende ytringer i media, og skolen har også et særlig ansvar for å gjøre ungdommene i stand til å bruke sosiale medier på en konstruktiv måte. Dette kan være alt fra å legge til rette for debattforum som de unge selv styrer til muligheten for å få flere saker på trykk i lokalavisene i Oslo, der ungdom kan kommentere på saker de anser som relevant for seg selv – ikke bare gjennom Si;D, som er en voksenredigert side. Det er vanskelig for ungdom å komme på trykk med sine meningsytringer utenom avisenes definerte «ungdomskanaler». BURO ser at det med fordel kan åpnes for et bredere spekter av ungdoms stemmer i hverdagsmedia.

Ungdom forholder seg til sosiale medier og etermedier generelt på en helt annen måte enn bare for noen år siden, og ungdommene som deltok i høringen viser også at de er særlig opptatt av dette «digitale medborgerskapet», som NOUen som har utredet ungdom, makt og medvirkning i 2011 også peker på (NOU 2011:20). Torgersenutvalget anbefaler blant annet at digital medborgerkompetanse integreres i det nye demokratifaget i grunnskolen og at det gis støtte til forskning om hvordan sosiale medier påvirker unges samfunnsengasjement og deltakelse, samt hva slags makt unge reelt sett får gjennom sosiale medier slettmeg.no videreføres i sin nåværende form og vurderes styrket på sikt. Personvern i nye medier tas inn i undervisningen om digital kompetanse og muligheten for å regulere tredjepartsapplikasjoners innhenting og bruk av personopplysninger utredes. Til sist sier utvalget at personopplysningsloven innskjerper foreldres rett til å publisere informasjon om egne barn og at lovverket må gjøres kjent for foreldre.

Trygge voksenpersoner synes å være en av de viktigste faktorene for trygghetsopplevelse for ungdommene som deltok på høringen. Det handler om alt fra gode lærere, lærere som faktisk lytter og til en skolehelsetjeneste som kan stille opp når lærerne ikke er tilstrekkelig innenfor skolehverdagen. I tillegg sier de unge at det mest utrygge er voksne som er beruset eller ikke til stede. De som ikke har voksenpersoner til stede sier at dette skyldes fattigdom – de voksne må jobbe eller har mye å gjøre. Natteravnere i gatene og mulighet til å ringe og snakke med en voksen, fremheves av de fleste som et trygghetsfremmende tiltak, og BURO støtter de unges innfallsvinkel i dette. BURO mener det bør fokuseres særlig på et tettere samarbeid mellom ungdom som beveger seg utendørs og natteravnernes tilstedeværelse i bybildet. De som planlegger natteravnvandring må gå i tett dialog med ungdommene om hvor de bør gå, hvor de kommer til å gå og hvordan de bør ta kontakt eller ikke med unge som er ute og går på kvelden og natten. I tillegg bør det vurderes etablert en kvelds-åpen gratis telefonlinje som ungdom kan ringe til når de er på vei hjem fra et sted om kvelden, eller trenger noen utenfor familien eller vennene å snakke med. De unge forteller om at de synes det er vanskelig å finne rett instans for å snakke om problemer som de ikke klarer å sette fingeren på, og en slik telefonlinje kan slå to fluer i en smekk; de unge får noen å snakke med og de opplever økt trygghet når de går alene om kvelden.

Det synes for BURO som om det er et behov for lettere tilgang på helsesøster/-bror i skoledagen, der man ikke trenger å booke tid for samtaler. Helsestasjonen bør ha flere åpne dager i uken med psykolog til stede. Det virker som om dette er svært ulik praksis fra skole til skole, fra bydel til bydel. Kommunerevisjonens rapport om skolehelsetjenesten (3/2011⁴) bekrefter dette og sier at «[e]tter Kommunerevisjonens vurdering er det grunnlag for bekymring knyttet til skolehelsetjenestens synlighet og tilgjengelighet ved en rekke av de videregående skolene i skoleåret 2009/10. Kommunerevisjonen stiller videre spørsmål ved tilgjengeligheten til mange av ungdomshelsestasjonene» (s. 5).

Ungdommene var overraskende opptatt av «oss» og «dem» (innvandrere og nordmenn). Både de med etnisk norsk bakgrunn og (kanskje enda mer) de med utenlandsk bakgrunn, var opptatt av at «vi er veldig forskjellige, har jo veldig forskjellig kultur og sann».

Foreldreveiledning synes som et stort behov som pekes på av veldig mange av deltakerne. Bufetat har, som Oslo kommune annonserer for på sine nettsider, utviklet et foreldreveiledningsprogram det kan være hensiktsmessig for Oslo kommune å vurdere en

---

⁴<http://www.kommunerevisjonen.oslo.kommune.no/getfile.php/kommunerevisjonen%20%28KRV%29/Internett%20%28KRV%29/Dokumenter/dokument/forvxrevxrapp/Rapport%2003-2011.pdf>

helhetlig og bydelsovergrepene satsing i forhold til. På Bufetats⁵ hjemmeside kan vi lese at «møtene i foreldregruppene skal gi foreldrene trygghet til å finne egne løsninger til beste for barna, uten at det blir ferdige oppskrifter eller faste manualer». Erfaringene fra høringen viser at foreldreveiledning kan være en god idé, da mange opplever fraværende foreldre og uklare grenser og peker på opplevelser som kan kalles omsorgssvikt.

Ved å gjøre fritidsaktiviteter til en del av skolehverdagen engasjeres flere unge i aktiviteter som tradisjonelt legges etter skolehverdagen er slutt og ofte kolliderer med leksetiden.

Tydlig skille for elever hvem man kan snakke med om hva; Rådgiveren, helsesøster/-bror, miljøterapeut, sosiallærer etc. Det er behov for at skolene er tydeligere på dette i sin kommunikasjon med både elever og foreldre.

Til sist kan vi si at det synes ikke som om vår gruppe med ungdommer er særlig opptatt av kriminalitet i sin hverdag. De reflekterer ikke i særlig stor grad over kriminelle utfordringer og har heller ikke det største fokuset på dette når de er sammen med sine venner, på skolen eller hjemme.

Litteratur

«Skolehelsetjeneste og helsestasjon for ungdom - en undersøkelse av bydelenes tilbud til elever i videregående skole.» Oslo kommune, kommunerevisjonen: Rapport 03/2011.

«Ungdom, makt og medvirkning.» Barne- Likestillings og inkluderingsdepartementet: NOU 2011:20.

«Veileder i arbeidet med ungdomsråd – en håndbok for sekretærer og koordinatører.» Barne- Likestillings og inkluderingsdepartementet, 2011.

Program for foreldreveiledning. Bufetat: <http://www.bufetat.no/foreldrerettleiing/> (21.mars 2012)

---

⁵ <http://www.bufetat.no/nyheter/Foreldreveiledning-er-til-god-stotte-viser-evaluering/>